

Türkçe Öğretmeni Adaylarının Konuşma Ve Yazma Becerileri Hakkında Öğretim Üyesi Görüşleri

Pınar ÇAL¹

Elif ERDOĞAN²

Öz

Dil, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve en güçlü araçtır. Duyguları, inançları, fikirleri anlatmada ve kültür birikimini aktarmada da dil ilk ihtiyaçtır. Etkili bir iletişimin yolu dilin doğru ve güzel kullanılmasıyla gerçekleşir. Doğru kullanılan dil bireyin kendini ifade etmesinde yardımcı olurken, yine doğru ve etkili kullanılan dil toplumların kendilerini gerçekleştirmesinde önemli rol oynar. Aynı zamanda kültür öğretimi olan dil öğretimi, toplumun düşünce yetisini geliştirmek ve sahip olunan kültürü nesilden nesile aktarmaktadır. Bu noktada dilin işlevi anahtar niteliği görmektedir ve bu anahtarın sağlıklı kullanılması da eğitimle gerçekleşmektedir. Türkçe eğitimi ve öğretimi okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere dört temel beceriden oluşur. Adı geçen dört temel beceri ilköğretimden yükseköğretime kadar öğrencilere kazandırılmaya çalışılır. İki ana boyuta ayrılan dil becerileri şöyledir; okuma ve dinleme anlama becerisini oluştururken, konuşma ve yazma anlatma becerisini oluşturur. Çocuk, okula başlamadan önce dinleme ve konuşma becerilerinin bir kısmını edinirken okula başladıktan sonra bu edinimlerin yanına yazma ve okuma da ekler. Bu çalışmanın amacı Türkçeyi öğretme görevi üstlenmiş, geleceğin Türkçe öğretmenleri olacak olan adayların anlatma becerileri hakkında öğretim üyelerinin görüşlerini almaktır. Araştırmanın evrenini Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi oluştururken, örneklemini ise Türkçe Eğitimi bölümü öğretim üyeleri oluşturmuştur. Nitel araştırma yönteminin kullanıldığı çalışmada veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu ile öğretim üyelerinden toplanan veriler betimsel analiz tekniği aracılığıyla çözümlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Türkçe eğitimi, Türkçe öğretmeni adayları, konuşma, yazma

¹Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, pincarcal91@gmail.com

²Yüksek Lisans Öğrencisi, Trakya Üniversitesi, elif04er@gmail.com

The Lecturers' Opinions On The Speaking And Writing Skills Of Fourth-Year Preservice Turkish Language Teachers

Abstract

Language is the most common and the most powerful means of communication among people. It is a crucial source for expressing emotions, beliefs, ideas, and conveying cultural accumulation. Effective communication takes place through the proper and adequate use of language. Languages, when properly and effectively used, help individuals to express themselves and play a significant role in the realization of the societies themselves. Language teaching, which at the same time is culture teaching, develops thinking capacity of the society and passes down the existing culture. At this point, language functions as a key, and the healthy use of this key is realized through education. Education and training of Turkish focuses on four basic skills: reading, writing, listening and speaking. The four basic aforementioned skills are attempted to be taught to students from primary to higher education. Language skills are separated into two as follows: Reading and listening, which together constitute comprehension skills; speaking and writing, which constitute expressing skills. The child obtains listening and speaking skills in preschool era and adds writing and reading skills to these gains after starting the school. The aim of this study is to collect the opinions of academicians regarding the prospective teachers who take charge of teaching Turkish. Trakya University Faculty of Education was the universe of the research while the sample was composed of lecturers of Turkish Education Department. In the research in which the qualitative research method will be used, data was collected in the "Semi-structured Interview Form". The interview form and the data collected from the lecturers were analyzed using the descriptive analysis technique.

Keywords: *Turkish education, Turkish teacher candidates, speaking, writing*

Giriş

Hayatımızın her alanında kullandığımız bir iletişim aracı olan dil, ulusal ve uluslararası alanda en temel anahtar niteliğini taşır. Bu anahtar insanın duygularını, düşüncelerini istediği şekilde ve nitelikte anlatmasına, ifade etmesine izin verir. Özbay (2014) dili; genel anlamıyla insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en yaygın ve güçlü araç olarak tanımlarken bu aracın, hayatın hemen bütün alanlarında türlü düşünceleri, tutumları, duyguları, inançları, değer yargılarını anlama ve anlatmada, yaşanan olaylarla ilgili bilgileri, kültür birikimini aktarmada kullanıldığından da söz etmektedir. Yine Karahan (2011) dil için, toplumda bireyleri ortak duygular çerçevesinde birleştiren, milli kimliği ve milli birliği oluşturan ve onları millet haline getiren en önemli unsur olarak tanımlamaktadır. Dil becerileri gelişmemiş toplumlarda düşünceler, anlaşılır bir biçimde aktarılamayacağı gibi aktarılan düşünceler de doğru şekilde anlaşılacaktır (Yalçın, 2002). Dil, iletişim içinde bulunan bireyin iletişimi sağlıklı bir biçimde gerçekleştirebilmesi için vazgeçilmez bir unsurdur. İletişimin doğru anlaşılması ve aktarılması için dilin doğru ve etkili kullanılması gerekmektedir. Ancak etkili bir anlatım sonucunda iletişim daha doğru sağlanabilir. Bu noktada devreye dil becerileri girmektedir. Dil becerileri dilin imkânlarının kullanılması ve dil ile yapılabilecek her şey demektir. Dilin etkili ve doğru kullanılması ise ancak dil eğitimi ve öğretimi ile gerçekleşir (Doğan, 2003). Dil eğitiminin temel amacı, insanların düşünme ve iletişim becerilerinin geliştirilmesidir. Dil ile iletişimin anlama ve anlatma olarak iki boyutu vardır. Birey iletişim halinde olduğu kişiye karşılık verebilmesi için en başta onun aktardıklarını zihninde anlamlandırması ve değerlendirmelidir. Zihinde gerçekleşen bu süreç anlama ile ilgilidir. Doğası gereği insan yaşadıklarını veya bilgi birikimlerini aktarma ihtiyacı duymakta ve bu noktada da anlatma devreye girmektedir. Anlatma bireyin kendini konuşmayla, yazmayla ya da resimle ifade edebilmesidir. Anlama boyutunu okuma ve dinleme; anlatma boyutunu ise konuşma ve yazma oluşturmaktadır. Bu sebeple dünyadaki her ülkenin eğitim sisteminde dil eğitimine önem verilmektedir. Dil kültürün temel ögesi olmakla beraber insanları iletişim halinde tutan güçlü bir araçtır (Kavcar, Sever ve Oğuzkan, 2003). Kültür taşıyıcısı olan dilin çevreye bağlı olması ile dilin var olması arasında anadili vardır. Ana dili başlangıçta aileden anne ve babadan, devamında ilişkili çevreden öğrenilen bireyin bilinçaltına inen ve bireylerin toplumla en güçlü bağlarını oluşturan dildir (Aksan, 2000). Dil becerileri yönünden etkin bireyler yetiştirebilmek bu alanda uzmanlaşmış öğretmenlerin yapabileceği bir iş olmaktadır. Bu önemli konunun eğitimini vermek ve öğretmek de Türkçe öğretmenlerinin en önemli görevidir.

Konuşma

Konuşma duygu, düşünce ve isteklerin sözle karşı tarafa aktarılmasıdır. Birey içinde bulunduğu ya da bulunmadığı, öğretmek istediklerini, öğrenmek istediklerini, soru sormak ve sorulan sorulara cevap verebilmek adına her zaman konuşmayı kullanmaktadır. Dil becerilerinin anlatma boyutunda olan konuşma, okul öncesinden başlar ve okula başlayana kadar eğitim süresince devam eder. Bireyde okula başlamadan önce gelişigüzel gerçekleşen konuşma, okul hayatı süresince şekillenir ve dili nitelikli kullanma, doğru ve açık bir şekilde ifade etme yetisi öğrencilere kazandırılır. Konuşma becerisinin geliştirilmesi, sadece teorideki kuralların öğrenilmesiyle gerçekleşmez, iyi konuşabilen bireyleri dinlemek, onları rol model almak, bol bol kitap okumak, bu sürede devamlı uygulama yapmak, becerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır (Kurudayıoğlu, 2003). Konuşmanın amacına ulaşması için gerçekleşen konuşmaların uygun konuşma türü ile yapılması gerekmektedir. Hazırlıklı ve hazırlıksız konuşma türleri olarak ikiye ayrılan bu grupta; münazara, panel, sempozyum, kendini tanıtmak, anma ve yıl dönümü konuşmaları, günlük konuşma vs. gibi türler yer almaktadır (Çoban, 2013). Anadili eğitimi dersleri bu bağlamda, öğrencinin duygu ve düşüncelerini etkili ve doğru bir biçimde dilin kurallarına uygun olarak sözlü ifade etme yeteneğine sahip olmasını sağlamaktadır. Sözlü iletişim becerisi gelişmiş bir öğrenci soru sormaktan çekinmeyen, düşünen ve etkin olan öğrencidir (Maden, 2010). Türkçe Öğretim Programında, konuşma becerisine yönelik olarak; hazırlık yapma, sesini ve beden dilini etkili kullanma, konuşurken çok yönlü iletişim araçlarından ve materyallerden yararlanma, konuşma kurallarını uygulama, kendini sözlü olarak ifade etme, kendi konuşmasını değerlendirme ve konuşma becerisini geliştirme amaçlarına yönelik kazanımlar verilmiştir (Özbay, 2014). Adı geçen kazanımları öğrencilere vermek de Türkçe öğretmenlerinin görevidir. Konuşma becerisi öğretmenlerde öğrencileriyle anlaşabilmelerinde, duygu ve düşüncelerini doğru ifade edebilmelerinde, etkili bir öğretim gerçekleştirebilmelerinde önemlidir. Konuşma becerilerinin geliştirilmesinde öğrencilerin rol model alacakları bir diğer kişiler de Türkçe öğretmenleridir (Gerez Taşgın, 2015).

Yazma

Bireyin duygu, düşünce, istek ve yaşadığı olayların beyinde örgütlenecek dil kurallarına uygun şekilde kâğıt veya bir satır üzerine aktarımı yazı olarak tanımlanmaktadır. Dil becerilerinin anlatma boyutunda olan yazı, bireyler arası iletişim için kullanılan dili, belli sembollerle ifade etmektir. Doğuştan gelen bu yeteneğin kaybedilmemesi için yazma yetisinin devamlılığı sağlanmalı ve geliştirilmelidir. Konuşmadan sonra en çok kullandığımız dil becerisi olan yazma, bireylerin birbirlerine veya bir topluluğa anlatmak istediklerini düzenli bir biçimde sistematik olarak kâğıda dökmesidir. Duygu ve düşüncelerin sadece konuşmayla ifade edilmesi yeterli değildir. Yazıda anlatıma yeterli özeni göstermek, tam ve doğru bir anlatım gerçekleştirebilmek, yazı sisteminde yanlış yapmamaya dikkat etmek konuşmaya göre daha güçtür (Göğüş, 1973). Yazma eylemi bireyin günlük hayatında olduğu kadar mesleki çalışmalarını başkalarına aktarmak adına da önemlidir. Bu amaçla sadece edebiyat ile uğraşanlar değil, diğer alanlarda çalışanlar da yazmaya ihtiyaç duyarlar (Özbay, 2014). Bazen de yazı yazmak bir rahatlama ve düşüncelerin izlenimini seyreden bir limandır. Yazma sanatı hayatın bir parçası olmakla beraber, biyolojik, psikolojik ve toplumsal bir varlık olan insan, yazıyı ilk bulduğu andan itibaren tüm duygu ve düşüncelerini bu şekilde sembollerle ifade etmiştir (Topaloğlu, 2006). Türkçe Öğretim Programında yazma yetisinin geliştirilmesiyle; öğrencilerin duygu, düşünce, tasarı ve izlenimlerini dilin imkânlarından yararlanarak ve yazılı anlatım kurallarına uygun olarak ifade etmeleri, yazmayı bir alışkanlık haline getirmeleri ve yazma yetisine sahip olanların da bu yetiyi geliştirmeleri amaçlanmaktadır (Özbay, 2014). Yazılı anlatım kuralı olan dil bilgisi yazma yetisini dolaylı olarak geliştirmektedir. Dili doğru kullanan bir birey üst anlatım seviyesinde kurduğu yapıların özgün olduğunun farkına vararak yaratıcı metinler ortaya koyabilmektedir. Dil bilgisi de bu paralelde Türkçe öğretimine destek olacak biçimde işlenmelidir. Bu noktada Türkçe öğretmenlerinden öğrencilere yazma yetilerinin geliştirilmesi döneminde rehberlik etmeleri beklenmektedir.

Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesini “Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının konuşma ve yazma becerileri hakkında öğretim üyesi görüşleri nelerdir?” oluşturmaktadır.

Buradan hareketle aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının yazma becerileri ile ilgili öğretim üyesi görüşleri nelerdir?
2. Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının konuşma becerileri ile ilgili öğretim üyesi görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Amacı

Dinleme, okuma, konuşma ve yazma şeklinde dört temel dil becerisine dayanan dil öğretimi, Türkçe öğretmenliği yapacak olan adaylar için tam anlamıyla öğrenilmesi gereken önemli konulardır. Lisans sıralarında bu konulara hakim olabilen öğretmen adayları mezun olup birer öğretmen olduklarında da kendi öğrencilerine Türkçeyi en doğru şekilde öğretecekler ve yaşamlarında bu olguyu devamlı hale getirebileceklerdir. Öğretmen adaylarının anlatma boyutuna bağlı olan yazma ve konuşma hakkındaki durumlarını öğretim üyelerinden öğrenmek, Türkçe öğretmen adaylarının algıları hakkında bilgi verecektir. Yapılan görüşmelerle de sorunları saptamak amaçlanmıştır.

Varsayımlar

Araştırmada, araştırmaya katılan öğretim üyelerinin görüşme sorularına objektif ve doğru cevaplar verdikleri ve görüşme sorularının amacına uygun verileri toplamaya hizmet ettiği varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Bu araştırma;

- 2016 – 2017 bahar yarıyılı eğitim dönemi,
- Edirne Trakya Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü,
- Bölüm dahilinde ders veren öğretim üyeleri ile sınırlıdır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Çalışma durum çalışması ile desenlenmiş bir nitel araştırmadır. Nitel durum çalışmasının en temel özelliği bir ya da birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenler (ortam, bireyler, olaylar, süreçler vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılır ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve ilgili durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmada da yapılan görüşmelerle öğretim üyelerinin Türkçe öğretme süreci içindeki öğrencilerin yazma ve konuşma hakkındaki durumları saptanmıştır.

Katılımcılar

Araştırma evreni Türkçe eğitimi bölümündeki öğretim üyeleridir. Çalışmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, çoğu zaman araştırmacının diğer örnekleme yöntemlerini kullanma olanağının bulunmadığı durumlarda kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu araştırmanın örneklemini 2 kadın ve 2 erkek olmak üzere toplam 4 öğretim üyesi oluşturmaktadır. Katılımcıların tümünün unvanı Yardımcı Doçent şeklindedir.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri, Türkçe eğitimi bölümündeki Türkçe öğretmen adaylarının yazma ve konuşma hakkındaki becerilerini ortaya çıkarmak amacıyla bölüm içerisindeki öğretim üleriyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla elde edilmiştir. Araştırmacılar tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan görüşme formu 2 ana tema etrafında birleştirilerek toplam 6 maddeden meydana getirilmiştir. 2 katılımcıdan yazılı olarak alınan veriler, 2 katılımcıyla da ses kaydı kullanılarak elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme formundan elde edilen verilerin analizinde betimsel analizden yararlanılmıştır. İlk aşamada yapılan verilerin hangi temalar altında düzenleneceği belirlenmiş olup ikinci aşamada elde edilen veriler bilgisayar ortamında düzenlenmiştir. Üçüncü aşamada düzenlenen veriler tanımlanmış ve doğrudan alıntılarla desteklendikten sonra son aşamada ise bulgular açıklanmış, ilişkilendirilmiş

ve anlamlandırılmıştır. Katılımcılar kodlanarak, katılımcılara ait görüşler bu kodlara göre doğrudan alıntılarla sunulmuştur. Katılımcılar etik kurallar gereği yaş ve cinsiyetlere göre kodlanmıştır. Örneğin; E44 erkek ve 44 yaşındaki katılımcıyı, K50 ise 50 yaşındaki kadın katılımcıyı temsil eden bir kodlama kullanılmıştır.

Bulgular

Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının yazma ve konuşma becerileri hakkında öğretim üyesi görüşlerini ele alan bu çalışmada Trakya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe Eğitimi Bölümü'nde görev yapan öğretim üyelerine yarı yapılandırılmış görüşme formu veri toplama aracı uygulanmış ve değerlendirilmiştir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşmeye İlişkin Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde, öğretim üleriyle yapılan görüşme sonucunda elde edilen veriler “ konuşma” ve “yazma” olarak iki tema etrafında incelenmiştir. İncelenen veriler temalar etrafında açıklanmıştır.

Yazmaya İlişkin Bulgular

Öğretim üyelerinin hemen hemen hepsi öğrencilerin sınavlarını değerlendirirken Türkçenin kullanımıyla ilgili hataları tespit ettiklerini söylemiştir. Bu konuda E44 “Öğrencilerin yazım ve imla konusunda sorunları var fakat bu sadece sınavlarda değil aynı zamanda yazı çalışmalarında ya da ders notlarında da hakim. Yazım ve imla ile ilgili problemleri görüyoruz. Bunun sebebi ilkokulda ve liselerde çok fazla pratik yapılmaması olabilir.” şeklinde ifade ederken, K44 “Okulumuzda yabancı uyruklu ve Türk olmak üzere iki çeşit öğrencimiz var. İki grup öğrencinin durumu büyük oranda farklılık hissettiriyor. Yabancı uyruklu öğrencilerde çok fazla yazım hatasına rastlarken ne yazık ki Türk öğrencilerimizde de bu hatalarla karşılaşılıyor. Çok sık olmasa da anlatım bozukluklarına da rastlıyoruz.” diyerek belirtmiştir. K50 küçük büyük harf kullanımı, kesme işaretinin yanlış yerde kullanılmasına vurgu yaparken E50, kelimelerde satır sonunda yanlış heceden alt satıra geçilmesi gibi sorunları ifade etmiştir. Öğretmen adaylarının yazma yetileri hakkında, bir rehber eşliği olmadan yazmada zorlandıkları kanaatinde olan öğretim üyeleri, bu yetinin istendik düzeyde olmadığı konusunda ortak görüştedirler. Farklı bir görüş olarak E44 yazma yetisinin aynı zamanda ritmik bir sistem olduğunu ve görsel olarak da bir kelime içindeki harfleri rastgele yazıldığını şöyle

ifade etmektedir: “Yazma yetilerinde problem var, benim hep derslerde söylediğim bir şey var; alfabe düzgün olarak yazılabilir ama yazı sistemi ve ritmi yoksa o zaman görsel problemler başlıyor. Yani ben bir metne baktığımda bu metnin yazı stili var mı? sorusuna cevap arıyorum. Bir öğrenci için eğik yazı bir tekniktir, düz yazı bir tekniktir, sağa yatık, sola yatık, el yazısı bir tekniktir. Öğrencide bu anlamda hangi yazı stilini kullanacağı hakkında kararsızlıklar var. Bunun sebeplerinden biri daha ilkokulda öğrenciye sayfalar dolusu yazı ödevi vermek olabilir, bu durum ona ceza gibi geliyor ve hatalara sürüklüyor. Bir kelime görüyoruz ‘k’ harfi sola yatık, ‘a’ harfi dik, ‘l’ harfi sağa yatık. Bu ritmik değil, görsel olarak rahatsız edici olması pratik çalışma eksikliklerinden kaynaklanıyor.” K44’e göre de yazma derslerinden sonra bazı öğretmen adaylarının kendilerinde yazma bilinci olduğunu fark etmişlerdir. K50 ve K44 öğretmen adaylarının Türkçeyi doğru ve etkili yazması için bol bol kitap okumaları gerektiğini vurgularken, K44 “Dil bilgisi kuralları ilkokuldan beri öğretiliyor fakat önemli olan kuralı ezberleyip yazmak değil, sezgisel olarak kavramaktır. Sezgisel olarak kavramanın en iyi yolu da okumak ve dinlemektir. Hep söylediğimiz gibi Türkçede dört öğrenme alanı var; okuma, dinleme, yazma ve konuşma. Bu dört öğrenme alanı birbiriyle iç içedir, birinde iyi olduğunda bu davranış diğer öğeyi de destekler. İyi yazmak için iyi bir okur ve dinleyici olmak aynı zamanda da çokça pratik yapmak gereklidir. Bunları uygulayan öğrencilerimin olmasının yanında yazdıkça sınıfta kendilerinin iyiye gittiğini fark edenler de var.” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir. E44 ise öğretmen adaylarının doğru yazmalarının çok pratikle ve mümkün olduğunca düzenle ilgisi olduğuna şu şekilde vurgu yapmaktadır: “Mutlaka çokça yazı tekniği çalışmalı ve yazıların bir ritmi olmalı. Ritmi ben çok önemsiyorum çünkü günlük hayatımda her zaman bir plan dâhilinde ilerliyorum. Düzeni oturtamadıysa da kurallara uygun bile yazsa karışık bir görüntü teşkil edecektir. Yazının bir tarzı olmalı. Milli eğitimin yazı yazmayla ilgili bir kolu var fakat yeterince uygulanabildiğini düşünmüyorum.”

Konuşmaya İlişkin Bulgular

Ders içerisinde herhangi bir durumda (sunum, söz alarak konuşma, konu hakkında fikrini beyan etme vs. gibi) konuşan öğretmen adaylarının Türkçe ifade şekillerinin bozuk olduğunu ve kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. E44 öğretmen adayının iyi konuşmasında konuya hakimliğinin olup olmasının önemli olduğunu ve herhangi

bir konu hakkında konuşan kişinin konu kapsamında yetersiz bilgiye sahip olması durumunda konuşma bozukluğunun daha çok kendini hissettirdiğini belirtirken düşünce ve dilin birbirini takip eden ritmik bir sistem olduğunu, öğretmen adayının kendine güvenmesinin konuşmada istekliliği arttırdığını da vurgulamıştır. K44 ise öğretmen adayına basit bir soru yöneltildiğinde cevabını bilseler bile hemen karşılık veremediklerini, tam ve doğru bir cümle kuramadıklarını, topluluk arasında kendilerini ifade etmeye çok alışkın olmadıklarını fakat zaman içerisinde yapılan çeşitli uygulamalarla bu durumun aşıldığını belirtmiştir. E50 “Ders içerisinde belirli bir konu dâhilinde konuşmayı çoğu zaman başarılı bir biçimde yapamamaktadırlar. İfade biçimleri çok kısır, tamamı alıntıya dayalı ifadelerden oluşmaktadır. Beden dilini kullanma, tonlama, iniş çıkış vb. konulara hayata geçirememektedirler ve monoton bir anlatım biçiminden öteye geçememektedirler.” cevabıyla öğretmen adaylarının konuşmalarındaki sıkıntılara vurgu yapmıştır. Öğretmen adaylarının telaffuzları ve ses tonlamaları hakkında K44 “Türkçe öğretmeni adayları oldukları için bu konuda diğer öğrencilerden daha hassaslar. Fakat zaman zaman sorunlar çıkabiliyor onları da yıl içerisinde düzeltiyoruz. Hatalarının farkına varmaları için bazen sınıfta şaka yoluyla onların taklitlerini yapıyorum ve onlar da kendi hatalarını daha iyi anlayabiliyorlar.” diyerek belirtmiştir. E44 ve K50 öğretmen adaylarının telaffuzlarında yöresel ağız kullandıklarını ifade ederken E44 “Bulunduğu bölgenin ağız özellikleri burada değiştirilmeli. Öğretmen demek ideal konuşma diliyle konuşan birey demektir. Aksan ve vurgu problemlerini düzeltmeye çalışıyoruz ve ben bunu çok önemsiyorum. Çokça tekrarla ve çokça konuşma yetisini güçlendirmeye sorunlar çözülebilir. İletişimin içinde en çok yer kaplayan sözlü ifade, kelimenin anlamını iyi bilmek onu doğru telaffuz etmekten geçer. Bölüm içerisinde telaffuzla ilgili daha çok ders olmalı.” biçiminde düşüncelerini paylaşmıştır. Öğretmen adaylarının konuşmalarını etkileyen olumlu etkenler arasında adayların bilinçli olabilmesi ve bilgiye sahip olmalarının farkında olmaları gerektiği konusunda öğretim üyeleri hemfikirdir. K50 bu konuda fikrini “Bilinçli bir şekilde konferans, seminer vb. toplantılara katılmaları ve iyi birer dinleyici olmaları onlar adına olumlu olacaktır. Ayrıca sanatsal metinlerin dramatize edilmiş biçimlerini dinlemeleri önemli bir etkidir. Bu noktada sosyal medya ve interneti olumlu yönde kullanım da çift yönlü iletişimi sağlaması bakımında olumlu katkı sağlayacaktır.” şeklinde ifade ederken, E44 “Bu durum mutfak

ve servise benzetilebilir. Mutfakta iyi şeyler pişiyor ve servis iyiye bu restoran kazanır. Oysa mutfakta yemek ya da malzeme yoksa nasıl servis edilirse edilsin demagoji sayılır. Tam tersi bilgi haznesi dolu fakat iyi ifade edilemiyorsa bu da bir problemi doğurur.” biçiminde ifade ederken konuşmayı etkileyen etmenleri bir mutfığa benzetmiştir. Konuşma becerisini etkileyen olumsuz etkenler arasında sosyal medya ön plandadır. K50 ve E50 özel radyo, televizyon, sosyal medya, internet vb. araçlarda sanat değeri taşımayan popüler yayınların bağımlısı olmanın, düşünme tembelliğine sebep olabileceği gibi buradaki konuşmaların herhangi bir akademik dinlemeyi gerektirmeyecek ve öğretmen adaylarının farkında olmadan bu konuşmaların benzerlerini kullanmalarına, yaşamlarına aktarmalarına neden olacağından bahsederken, K44 “Medya çok etkili çünkü medyada birçok dil hatasıyla karşılaşılıyor. Bunları duya duya kanıksamaya başlıyoruz ve bize normalmiş gibi görünüyor. Eskiden haber sunucuları Türkçeyi en iyi kullanan kişilerdi fakat günümüzde böyle değil. Sosyal medya üzerinden farklı kullanılan dil insanları etkiliyor. Her ne kadar normal saysak dahi bu etkilemenin günlük dile yansması normal değil. Ne yazık ki İngilizce özentisi kelimeleri de kullanıp Türkçeye katmak yapılan hatalardan biridir.” şeklinde ifade etmiştir.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Araştırma sonuçları iki soru etrafında açıklanmıştır.

1. Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının yazma becerileri ile ilgili öğretim üyesi görüşleri nelerdir? sorusuna ilişkin sonuçlar:

Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının yazma becerileri genel anlamda problemlidir. Bu problemler arasında öğretmen adaylarının dil bilgisi kurallarına tam anlamıyla hâkim olamaması, yazdıkları metinlerde Türkçenin yapısıyla ilgili kullanılan hatalar, öğretim üyesi rehberliği olmadan yazma isteklerinin güdülenmemesi sayılmaktadır. Öğretim üyeleri derslerde bu konuların üstünde durarak yıl içinde hataları en aza indirmeyi amaçlamışlardır. Doğan (2003) yaptığı çalışmada kompozisyon yazan öğretmen adaylarının en çok imla hatası, noktalama işaretleri ve yapısı bozuk cümleler gibi Türkçeyi yanlış kullanım örneklerini saptamıştır. Araştırmacının saptadığı hatalar çalışmamızla ortak noktada kesişmektedir. Bağcı (2010) ise Türkçe öğretmen adaylarının yazılı anlatım becerilerini ölçtüğü testlerin genel not ortalamasını 60 olarak elde etmiş ve bu puanı

öğretmen adayları için yeterli görmemiştir.

2. Türkçe eğitimi bölümü öğretmen adaylarının konuşma becerileri ile ilgili öğretim üyesi görüşleri nelerdir? sorusuna ilişkin sonuçlar:

Öğretim üyeleri, adayların konuşma esnasında kendilerini ifade etmekte zorlandıklarını, yetersiz bilgiye sahip olmalarının bu durumu artırdığını, topluluk önünde çok fazla konuşmadıkları için konuşma becerisinin gelişemediğini vurgulamış aynı zamanda öğretmen adaylarının telaffuz ve tonlama konusunda her ne kadar hassas olsalar dahi hata yaptıklarını, yerel ağızlarla konuşan öğrencilerin olduğunu ve sosyal medyadan konuşma anlamında olumsuz etkilendiklerini belirtmişlerdir. Akkaya (2012) çalışmasında öğretmen adaylarının konuşma sorunlarının büyük bir çoğunluğunu ses, ton, vurgu ve telaffuz yanlışlarından kaynaklandığını tespit etmiştir ve yerel ağızlarla konuşmanın en önemli husus olduğunu belirterek bizim çalışmamıza da kaynaklık etmiştir. Başaran ve Erdem (2009) ise özgüven eksikliğinin ve bilinçaltının konuşmayı olumsuz yönde etkilediğini saptaması çalışmamızla benzerlik göstermektedir. Er ve Demir (2013), konuşma becerisinin Türkçe öğretmenleri tarafından kullanımına Türkçe adayları aracılığı ile bakarak bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, Türkçe öğretmen adayları öğretmenlerin kelime hazinelerinin dar olduğunu, yerel ağız kullandıklarını, tekrar kelimelere sık sık başvurduklarını, derse hazırlıksız geldiklerini, ders kitabına bağlı kaldıklarını, etkisiz ve düzensiz anlatımda bulduklarını ifade etmişlerdir. Er ve Demir'in çalışması bu çalışmanın aksine öğrencilerin gözünden öğretmenlerini değerlendirmiştir.

Sonuçlara bakılarak şu öneriler sunulabilir;

- Öğretmen adayları daha fazla kitap okumaya teşvik edildikten sonra okunulan kitapların ders içerisinde konuşulması sağlanabilir,
- Üniversite içinde yazma eğitimi merkezleri kurularak gönüllülere bu konuda eğitim verilebilir ve katılım çoğunluğunun sağlanabilmesi için etkinlikler düzenlenebilir,
- Öğretmen adaylarından bir metin yazmaları istenip bu metin sınıfta okutulabilir ya da oynanabilir,
- Öğretmen adaylarının doğru yazabilmesi için kelime hazinelerini geliştirebilecek etkinlikler yapılabilir,
- Öğretim üyeleri adayları sözlük kullanma konusunda teşvik edebilir, böylece hatalı kullanılan sözcükler en aza indirgenebilir,

- Bölüm içinde yapılan sınavlarda yazılı anlatıma daha fazla özen gösterilebilir ve adayların farkındalık kazanması beklenebilir,
- Kompozisyon yazımı sıklaştırılabilir ve yapılan imla ve noktalama hataları kontrol edilip öğretmen adayının görmesi sağlanabilir,
- Öğretmen adaylarına dili güzel kullanan tiyatrolar önerilebilir ve ders esnasında güzel ve etkili konuşan bir sunucu ya da konuşmacı izlettirilebilir,
- Bölüm içerisinde konuşma ve yazma ile ilgili ana derslerin yanında seçmeli dersler eklenebilir,
- Yıl içerisinde öğretim üyesi, sunumdan sonra değerlendirme bölümü de olmak kaydıyla öğretmen adaylarına sunum yaptırabilir, yaptırılanlar ise sunum sayılarını arttırabilir,
- Etkili konuşma ve diksiyon derslerinde teoriden ziyade öğrenci daha fazla konuşturulabilir.

KAYNAKÇA

- [1]. Akkaya, A. (2012). “Öğretmen Adaylarının Konuşma Sorunlarına İlişkin Görüşleri.” Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20). 405-420.
- [2]. Aksan, D. (2000). Her Yönüyle Dil Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- [3]. Bağcı, H. (2007). “Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazılı Anlatım Ve Yazılı Anlatım Derslerine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi.” TÜBAR-XXI. 29-61.
- [4]. Bağcı, H. (2010). “Türkçe Öğretmen Adaylarının Yazılı Anlatım Yeterlilik Düzeyleri.” İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11(2). 45-68.
- [5]. Başaran, M. ve Erdem, İ. (2009). “Öğretmen Adaylarının Güzel Konuşma Becerisi İle İlgili Görüşleri Üzerine Bir Araştırma.” Kastamonu Eğitim Dergisi, 17(3). 743-754.
- [6]. Çoban, İ. (2013). Orhun Yazıtlarının Dilin Dört Becerisi Açısından İncelenmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [7]. Doğan, Y. (2003). “Türkçe Öğretmenliği Birinci Sınıf Öğrencilerinin Okuma Ve Yazma Becerileri.” TÜBAR-XIII, 181-201.
- [8]. Doğan, Y. (2009). “Konuşma Becerisinin Geliştirilmesine Yönelik Etkinlik Önerileri.” Türk Eğitim Bilimleri Dergisi 7(1). 185-204.

- [9]. Er, O. ve Demir, Ö. (2013). “Konuşma Becerisinin Türkçe Öğretmeleri Tarafından Kullanılabilirliğine İlişkin Türkçe Öğretmeni Adaylarının Görüşlerinin İncelenmesi.” *Turkish Studies* 8(1). 1417 – 1436.
- [10]. Gerez Taşgın, F. (2015). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Dinleme, Konuşma, Okuma Ve Yazma Öz Yeterlilikleri İle Öğrenme Stillerinin İncelenmesi (Atatürk Üniversitesi Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [11]. Göçer, A. ve Moğul, S. (2011). “Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi İle İlgili Çalışmalara Genel Bir Bakış.” *Turkish Studies*, 6/3.
- [12]. Göğüş, B. (1973). *Orta Dereceli Okullarımızda Türkçe Ve Yazın Eğitimi*. Ankara: Gül Yayınevi.
- [13]. Karahan, L. (2011). *Türk Dili Üzerine İncelemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- [14]. Kavcar, C., Sever, S ve Oğuzkan, F. (2003). *Türkçe Öğretimi*. Ankara: Engin Yayınevi.
- [15]. Kurudayıoğlu, M. (2003). “Konuşma Eğitimi Ve Konuşma Becerisini Geliştirmeye Yönelik Etkinlikler.” *TÜBAR*, 13. 15 – 29.
- [16]. Maden, S. (2010). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Sözlü İletişim Becerileri Üzerine Bir Araştırma*. *Ekev Akademi Dergisi*, 14(44).145-154.
- [17]. Mete, F. (2015). “Türkçe Öğretmenliği Bölümünde Yazma Eğitimi Dersi: Bilme Ve Uygulama Karşılaştırılması.” *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 3(2). 81-89.
- [18]. Özbay, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri I (7. baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.
- [19]. Özbay, M. (2014). *Türkçe Özel Öğretim Yöntemleri II (6. baskı)*. Ankara: Öncü Kitap.
- [20]. Özdemir, N. H. (2011). *Türkçe Öğretmeni Adaylarının Yazma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- [21]. Topaloğlu, Y. (2006). *Yazmak Sanatı Ve Yazıda Plan, Üniversiteler İçin Yazılı Ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [22]. Yalçın, A. (2002). *Türkçe Öğretim Yöntemlerine Yeni Bir Yaklaşım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- [23]. Yıldırım, A. ve Şimşek, H.(2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.